

ZAMONAVIY PEDAGOGIKADA PEDAGOGIK KASB VA UNGA QO'YILAYOTGAN TALABLAR

Quvandiqova Surayyo va Sultonova Maftuna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti 1-bosqich talabalari

Ilmiy rahbari: Eshmurodova Dildora Normurotovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy pedagogika talablariga muvofiq pedagogik kasb mohiyatining yangi talqini, o'qituvchi shaxsiga qo'yilayotgan zamonaviy mezonlarning o'zgarishi va kompetensiyaviy yondashuvning ta'lim jarayonidagi roli tahlil qilinadi. Shu bilan birga globallashuv, raqamli texnologiyalar va ijtimoiy-madaniy omillar ta'lim tizimiga ko'rsatayotgan ta'siri ham yoritiladi. Maqolada bugungi pedagogning innovatsion, kommunikativ, reflektiv va AKT ko'nikmalarining zarurligi ilmiy va amaliy dalillar bilan asoslanadi. Ta'limning insonparvarlashuvi, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, loyiha asosida o'qitish kabi metodlarning pedagogik kasbga olib kirayotgan yangi mazmuni ham maqolada aks etgan.

Kalit so'zlar: zamonaviy pedagogika, pedagogik kasb, o'qituvchi kompetensiyasi, innovatsion metodlar, ta'lim sifati, raqamli pedagogika, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, pedagogik mahorat.

Annotation: This article analyzes the new interpretation of the essence of the teaching profession in accordance with the requirements of modern pedagogy, the evolving criteria for teachers' personal qualities, and the role of the competency-based approach in the educational process. It also highlights the impact of globalization, digital technologies, and socio-cultural factors on the education system. The necessity of innovative, communicative, reflective, and ICT competencies for today's educators is justified with scientific and practical evidence. Furthermore, the article examines how methods such as humanistic education, learner-centered instruction, and project-based learning introduce new meaning into the teaching profession.

Keywords: modern pedagogy, teaching profession, teacher competency, innovative methods, education quality, digital pedagogy, learner-centered education, pedagogical mastery.

Аннотация: В статье рассматривается новое понимание сущности педагогической профессии в соответствии с требованиями современной педагогики, изменения критериев, предъявляемых к личности учителя, а также роль компетентностного подхода в образовательном процессе. Анализируется влияние глобализации, цифровых технологий и социокультурных факторов на систему образования. Научно и практически обоснована необходимость инновационных, коммуникативных, рефлексивных и ИКТ-компетенций современного педагога. Кроме того, статья исследует, как методы гуманистического, личностно-ориентированного и проектного обучения вносят новое содержание в педагогическую профессию.

Ключевые слова: современная педагогика, педагогическая профессия, компетентность учителя, инновационные методы, качество образования, цифровая педагогика, личностно-ориентированное обучение, педагогическое мастерство.

KIRISH

Bugungi kunda pedagogika oddiy bilim berishga qaratilgan tizim sifatida qolmay, balki jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojiga bevosita ta'sir qiluvchi, murakkab va dinamik soha sifatida rivojlanmoqda. Shu sababli pedagogik kasb mazmuni tubdan o'zgarib, o'qituvchidan nafaqat o'z fanini chuqur bilish, balki turli kompetensiyalarni egallash talab qilinadi. So'nggi yillarda ta'limga qo'yilayotgan talablar sezilarli darajada oshdi. O'qituvchi endi faqat bilim beruvchi emas, balki o'quvchini fikrlashga, ijodiy ishlashga, axborotni tahlil qilishga va muammoni mustaqil hal qilishga yo'naltiruvchi murabbiy, motivator va yetakchi sifatida ham qaraladi.

ASOSIY QISM

Zamonaviy pedagogika sharoitida o'qituvchi kasbining mazmuni nafaqat yangilanmoqda, balki o'ziga xos yangi talqinlarga ega bo'lib, o'qituvchidan turli kompetensiyalarni egallashni talab qiladigan murakkab vazifalarni o'z ichiga oladi. Shaxsiy kuzatuvlarim va pedagogik amaliyot natijalari shuni ko'rsatadiki, bugungi o'qituvchi avvalgidan ancha keng doiradagi vazifalarni bajaradi: u nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi, mentor, motivator va yetakchi sifatida ham faoliyat yuritadi. Shu bois pedagogdan zamonaviy innovatsion yondashuvlarni qo'llay olish,

kommunikativ madaniyatga ega bo'lish va raqamli texnologiyalarni samarali ishlata olish kabi ko'nikmalar talab qilinadi.

Bugungi kunda raqamli vositalarning tezkor rivojlanishi, internetning cheksiz imkoniyatlari va sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim jarayoniga keng joriy etilishi o'qituvchi oldiga mutlaqo yangi vazifalar qo'ymoqda. Endilikda dars jarayoniga texnologiyalarni to'g'ri integratsiya qilish, masofaviy ta'lim sifatini ta'minlash, o'quvchilarda raqamli madaniyatni shakllantirish zamonaviy pedagogning kundalik faoliyatining ajralmas qismiga aylangan. Shu bilan birga, kompetensiyaviy yondashuvning global miqyosda qabul qilinishi nafaqat bilimni o'zlashtirish, balki o'quvchining hayotiy vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qila olishini ta'kidlaydi. Bu esa pedagogning mas'uliyatini yanada oshiradi, chunki u endi nafaqat ma'lumot yetkazuvchi, balki o'quvchining amaliy ko'nikmalarini shakllantiruvchi yetakchiga aylanadi.

O'z ustida doimiy ishlash bugungi pedagog uchun eng muhim talab sifatida ajralib turadi. Tez o'zgarayotgan ta'lim sharoitida kechagi malaka va ko'nikmalar bugun yetarli bo'lmasligi tabiiy holatdir. Shu sababli zamonaviy o'qituvchi doimiy ravishda o'z bilimni yangilab, innovatsion metod va texnologiyalarni o'zlashtirib borishi zarur. Masalan, STEAM yondashuvi, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim va integratsiyalashgan darslar metodlari pedagogdan yuqori darajada ijodkorlik, metodik tafakkur va tahliliy qobiliyat talab qiladi.

Axborot-kommunikatsion texnologiyalar bilan ishlash endi alohida ustunlik emas, balki pedagogik faoliyatning oddiy tarkibiy qismiga aylangan. O'qituvchi elektron darsliklar, onlayn platformalar, interaktiv taxtalar va sun'iy intellekt vositalaridan samarali foydalanish, o'quvchilarning onlayn xavfsizligini ta'minlash bo'yicha yetarli bilimga ega bo'lishi zarur. Shu bilan birga, kommunikativ ko'nikmalar bugungi avlod o'quvchilari bilan samarali ishlashning eng muhim omiliga aylangan. Ota-onalar bilan muloqot qilish, jamoada ishlash, o'quvchilarning psixologik holatini aniqlash va mos yondashuvni tanlash kabi jihatlar pedagogik jarayonning ajralmas qismiga aylanmoqda. Shuningdek, pedagogning refleksiya — o'z faoliyatini tahlil qilish, xatolarni aniqlash va ularni bartaraf etish, yangi yondashuvlarni sinash bugungi ta'lim jarayonining zaruriy sharti hisoblanadi. Bu jarayon pedagogga o'z metodik yondashuvlarini takomillashtirish, dars samaradorligini oshirish va o'quvchilarning

individual rivojlanish sur'atlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini optimallashtirish imkonini beradi.

Shaxsga yo'naltirilgan o'qitish ham bugungi ta'limning eng muhim tamoyillaridan biri sifatida ajralib turadi. Har bir o'quvchining qiziqishi, ehtiyoji, qobiliyati va rivojlanish sur'atini hisobga olish chuqur bilim va yuqori mas'uliyatni talab qiladi. Bu yondashuv pedagogik kasbning eng nozik va eng insoniy qismidir, chunki bunda o'quvchiga nafaqat bilim, balki e'tibor, ishonch va ruhiy yordam ham beriladi. Ta'limning insonparvarlashuvi pedagogdan nafaqat kasbiy, balki axloqiy mas'uliyatni ham talab qiladi. Pedagog nafaqat bilim manbai, balki hayotda to'g'ri yo'l ko'rsatuvchi shaxsiy namuna bo'lishi zarur. Madaniy kompetensiya ham alohida ahamiyatga ega, chunki globallashuv sharoitida o'quvchilar turli manbalardan turli g'oyalar bilan tanishadi. Shu sababli pedagog ularni milliy qadriyatlar, vatanparvarlik va ijtimoiy mas'uliyat ruhida tarbiyalashi lozim.

Milliy o'quv dasturlaridagi islohotlar va xalqaro baholash tizimlari — PISA, TIMSS, PIRLS — pedagogdan yangicha fikrlashni, samaradorlikka yo'naltirilgan yondashuvni va o'z kasbiga sadoqatni talab qiladi. Bunday baholashlar o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini sinovdan o'tkazadi, shu sababli pedagog dars jarayonini qayta ko'rib chiqishi va natijalarni maksimal darajada oshirish uchun yangi metodlarni joriy qilishi lozim. Pedagogning kasbiy madaniyati uning ilmiy dunyoqarashi, yangilikka ochiqligi, izlanishga chanqoqligi va o'quvchilarga mehr-muhabbati bilan namoyon bo'ladi. Shuningdek, pedagogik kasbning asosiy mohiyati — inson qalbi bilan ishlash sanati hisoblanadi. Shu sababli o'qituvchidan sabr, mehr, qat'iyat, yangilikka intilish va doimiy professional rivojlanish talab qilinadi.

Umuman olganda, zamonaviy pedagog nafaqat kasb egasi, balki kelajakni yaratuvchi, yosh avlodning tafakkuri, ma'naviyati va dunyoqarashini shakllantiruvchi yetakchi shaxs sifatida jamiyatning rivojlanishida beqiyos rol o'ynaydi. Shu bois pedagog o'z ustida doimiy ishlashi, ilmiy izlanishlar olib borishi va zamon talablariga moslashib, innovatsion yondashuvlarni ta'lim jarayoniga tatbiq etishi zarur.

XULOSA

Zamonaviy o'qituvchining muvaffaqiyati faqat bilimga emas, balki bilimni o'quvchi uchun qadri, foydali va hayotiy qilishga bog'liq. Innovatsion yondashuv, kommunikativ madaniyat, AKT bilimlari va shaxsga yo'naltirilgan ta'limga sodiqlik

bugungi pedagogni belgilovchi asosiy mezonlardir. Pedagogik kasbga qo'yilayotgan talablarning ortishi — bu kasbning jamiyatdagi nufuzi oshayotganidan dalolatdir. O'qituvchining mas'uliyati qanchalik yuqori bo'lsa, ta'limning kelajagi shunchalik ishonchli bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Hakimova M.F., Musaxanova G.M. Kasbiy pedagogika: darslik. Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
2. Abdullayeva B.S., Xoliqov A.A., Farsaxonova D.R., Muhammadiyeva S.V., Sheranova M.V. Umumiy pedagogika. Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2021.
3. Toxtaxodjayeva M.X. Pedagogika. Toshkent: O'zbekiston Faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2010.
4. Bekchanov X.O'., Yusupova F.H., Raximberganova S.J., Yusupova Sh.X. Malakaviy hamda pedagogik amaliyotni tashkil etish va o'tkazish. Toshkent: Bookmany Print, 2025.
5. Qudratova F.T. Zamonaviy pedagoglarning innovatsion kasbiy faoliyatini takomillashtirish. Science and Education, 202X.
6. Shomurodova S.O'., Rajabova K.X. Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik faoliyatni tashkil etishning sifat va samaradorligi. Science and Education, 202X.